

ŚRODKI STYLISTYCZNE

Powtórka przed E8

Epitet

- wyraz określający rzeczownik (razem z tym rzeczownikiem),
- np. brzydkie kaczątko, słodki cukierek, niebezpieczny bandyta.

Przenośnia (metafora)

- połączenie słów o innym znaczeniu niż dosłowny sens wyrazów,
- np. złote serce (nie chodzi o serce w kolorze złotym), podzielić się z kimś cierpieniem (nie da się przekroić cierpienia i dać komuś jego kawałek).

Porównanie

- zestawienie pojęć na podstawie ich podobieństwa zwykle przy użyciu następujących wyrazów: jak, jakby, niby, niczym, podobnie, na kształt,
- np. brzuch okrągły niczym piłka, jasne jak słońce.

Apostrofa

- bezpośredni, często uroczysty zwrot do adresata,
- np. „Litwo, Ojczyzno moja...”, „Boże!”.
- Wykorzystuje się go w celu wywołania określonego wrażenia odbiorców, wprowadzenia nastroju.

Inwokacja

- rozbudowana apostrofa otwierająca utwór literacki, w której zwykle autor zwraca się do muzy, bóstwa lub duchowego patrona z prośbą o natchnienie, pomoc w tworzeniu dzieła („Pan Tadeusz”!).

Ożywienie (animizacja)

- środek stylistyczny, polegający na nadaniu przedmiotom nieożywionym lub pojęciom abstrakcyjnym, cech istot żywych,
- np. morze ryczy, chmura goni chmurę.

Uosobienie (personifikacja)

- środek stylistyczny, polegający na nadaniu przedmiotom nieożywionym lub pojęciom abstrakcyjnym, cech typowo ludzkich,
- np. krople rozmyślają, gałąź żałuje.

Wyraz dźwiękonaśladowczy (onomatopeja)

- wyraz naśladowczy dźwięki i odgłosy,
- np. buczeć, szum, trzask, kap kap, hau hau.

Eufemizm

- wyraz, wyrażenie lub zwrot używany zamiast innego, którego chce się uniknąć ze względów obyczajowych, politycznych, religijnych albo dla złagodzenia drastyczności,
- np. "zasnąć na wieki" zamiast "umrzeć", „inteligentny inaczej” zamiast „idiota”.

Neologizm

- nowy wyraz utworzony w danym języku, aby osiągnąć efekt artystyczny w utworze poetyckim,
- np. „brzóstwo” (brzoza + bóstwo), „witacz” (ten, kto wita).

Porównanie homeryckie

- porównanie, którego jeden człon jest bardzo rozbudowany („Tren V” Jana Kochanowskiego!):

I część

„**Jako** oliwka mała pod wysokim sadem
Idzie z ziemi ku górze macierzyńskim szladem,
Jeszcze ani gałązek, ani listków rodząc,
Sama tylko dopiro szczupłym prątkiem wschodząc

II część

Tę, jeśli ostre ciernie lub rodne pokrzywy
Uprzątając, sadownik podciął ukwapliwy,
Mdleje zaraz, a zbywszy siły przyrodzonej,
Upada przed nogami matki ulubionej.

Takci się mej namilszej Orszuli dostało”

Zdrobnienie

- pieszczotliwa określenie przedmiotu małego lub pozytywne (lub lekko pogardliwe) nazwanie czegoś,
- np. paluszek, łapka, kubeczek.

Zgrubienie

- określenie przedmiotu większego niż zwykle lub pogardliwe określenie,
- np. babsko, nochal, łapsko.

Symbol

- pojęcie, przedmiot, znak itp., mające jedno znaczenie dosłowne i większą liczbę znaczeń ukrytych, jest wieloznaczny,
- np. czerwień – cierpienie, krew, walka, miłość; tykający zegar – życie, czas, śmierć, pośpiech.

Alegoria

- postać, idea lub wydarzenie mające poza dosłownym znaczeniem stały umowny sens przenośny, ma sens jednoznaczny, ustalony,
- np. kobieta z przewiązаныmi oczami, mająca w jednej ręce wagę, a w drugiej miecz - alegoria sprawiedliwości; kobieta z kosą – śmierć; sowa – mądrość.

Anafora

- celowe powtórzenie tego samego słowa lub zwrotu na początku kolejnych segmentów wypowiedzi - mogą to być wersy, zdania lub np. kolejne strofy.
- np. *To ja, Kasandra.*
A to jest moje miasto pod popiołem,
A to jest moja laska i wstążki prorockie.

Pytanie retoryczne

- pytanie, na które nie oczekuje się odpowiedzi, ma za zadanie zwrócić uwagę czytelnika i skłonić go do refleksji.
- np. Czy naprawdę musi tak być?